

SUOMEN PANKIN
KIRJASTO

RIKSDAGENS BANKFULLMÄKTIGES

BERÄTTELSE

FÖR ÅR 1950

TILL
RIKSDAGENS BANKUTSKOTT

HELSINGFORS 1951

RIKSDAGENS BANKFULLMÄKTIGES

BERÄTTELSE

FÖR ÅR 1950

TILL
RIKSDAGENS BANKUTSKOTT

HELSINGFORS 1951

INNEHÅLL:

	Sid.		Sid.
<i>Det ekonomiska livet i Finland år 1950</i>	3	Granskningen av lånerörelsen och valutahan-	
Krigsskadeståndet	3	delen	20
Industrin	3	Inventeringen samt inspektionen av avdel-	
Lantbruket och skogsskötseln	4	ningskontoren och agenturerna	20
Arbetsmarknaden	5	Fonder underställda bankfullmäktiges över-	
Utrikeshandeln	5	vakning	20
Inrikeshandeln	7	Direktionen	21
Samfärdseln	7	Höjning av Finlands Banks räntesatser	21
Penning- och kapitalmarknaden	7	Ny korrespondentbank	22
Räntenivån	9	Planen på sammanslagning av myntverket	
Betalningsbalansen och kapitalrörelsen	9	och Finlands Banks sedeltryckeri förkastad	22
Prisnivån	10	Fastighetsköp	22
<i>Finlands Banks verksamhet</i>	11	Ändring av §§ 7, 18 och 19 i instruktionen	
Penningens värde och bankens förhållande		för Finlands Bank	22
till utlandet	11	Nya befattningar och ändringar i vissa ti-	
Utlåningen	12	digare befattningar	22
Räntesatserna	13	Ändring i § 24 av reglementet för Finlands	
Sedelstocken	13	Bank och fastställande av ny pensions-	
Sedelutgivningsrätten och dess användning	13	stadga	23
Bankens förhållande till staten	15	Höjning av löner och pensioner, dyrorts-	
Utländska clearingräkningar	16	tilläggen samt den extra personalens avlö-	
Remburserna	16	ning	24
Bankens bokslut	16	Pensioner och understöd	24
<i>Av Bankfullmäktige handlagda ärenden</i>	20	Kontrollanterna vid avdelningskontoren	24
Revisionen	20	Bankfullmäktige och revisorer	25

Det ekonomiska livet i Finland år 1950.

Krigsskadeståndet.

Skadeståndsbetalningen belastade fortfarande det ekonomiska livet i Finland, trots att den till följd av produktionsuppsvinget och minskningen i skadeståndsbeloppet icke mera utgjorde ett lika centralt produktionspolitiskt problem som under de första åren efter kriget. Höstens strejker störde i hög grad dessa betalningar och endast med allra yttersta ansträngning kunde de avtalade leveranserna i stort sett fullgöras före årets slut, men trots allt kom det ingående årets leveranskonto att belastas av ett mindre underskott. Under redogörelseåret levererades skadeståndsvaror för sammanlagt 14.1 milj. skadeståndsdollar. Huvuddelen utgjordes av fartyg till ett värde av 7.6 milj. dollar samt maskiner och maskinparker till ett värde av 6.4 milj. dollar. Ännu återstår att fullgöra leveranser till ett värde av 27.1 milj. dollar före hösten 1952.

Enligt handelsstatistiken utgjorde värdet av skadeståndsleveranserna 7 846 milj. mark mot 12 226 miljoner år 1949. Enligt dagskursen på dollar var värdet av dessa leveranser c. 34.0 milj. dollar år 1950.

Industrin.

Utvecklingen av det ekonomiska livet i Finland var under det gångna året både på gott och ont: å ena sidan utvecklades produktionsverksamheten och allmänhetens konsumtion på ett tillfredsställande sätt, frånsett vissa bristfälligheter, men å andra sidan voro resultaten penningvärdepolitiskt sett beklagligt svaga.

Lantbruksproduktionen besvärades av torka, lokala froster på sommaren och ogynnsamt bärgningsväder, varför skörden blev svagare än väntat. En stegring kunde märkas i industriproduktionen, men de långvariga strejkerna på hösten reducerade produktionsvolymen, så att ökningen för hela året var obetydlig. Utrikeshandeln var livlig, men den kommersiella exporten kunde icke stiga till samma nivå som importen, oaktat krigsskadeståndet avtalsenligt hade reducerats. Byggnadsverksamheten var rekordartad, då jämte det verkliga och i och för sig stora byggnadsbehovet förefanns en spekulationsartad lust att bygga. I början av året uppstod en viss arbetslöshet, men på sommaren och hösten rådde åter full sysselsättning på arbetsmarknaden, som präglades av lönekrav och arbetskonflikter. De många allmänna löneförhöjningarna och den fortsatta stegringen av priserna, vilka ytterligare pressades upp av prisutvecklingen på den internationella marknaden, störde den ekonomiska jämvikten och skapade den för det gångna året typiska inflationsstämningen. Denna var ägnad att stegra efterfrågan på kredit, inskränka kapitalflödet till kreditinrättningarna och tidtals förorsaka köppanik, men framför allt frestade den till en omplacering av penningkapital i realkapital. Sålunda präglades penningmarknaden av en allt mera tilltagande stramhet, som på hösten ledde till en allmän stegring av räntenivån.

Den uppåtgående tendens, som hade begynt i slutet av år 1949, fortsatte i början av redogörelseåret, då industriproduktionen nådde en högre nivå än tidigare. Sommarledigheterna och i synnerhet strejkerna på hösten förorsakade likväl ett kännbart bakslag — man beräknar ju att strejkerna betydde en produktionsminskning om 21.7 miljarder mark. I slutet av året blev industrins verksamhet åter livligare, delvis kompenserades t. o. m. de föregående månadernas underskott. Inalles var industrins produktionsvolym något större än år 1949. En-

ligt Statistiska centralbyråns indexberäkning (1938 = 100) var produktionen under redogörelseåret 143 poäng mot 142 föregående år.

Exportindustrin visade i början av året ett synnerligen kraftigt uppsving, som sedan till följd av ovannämnda orsaker mattades av men i slutet av året nådde nya toppresultat. Produktionsindex steg till 108 poäng och överträffade därvid för första gången maximum för tiden före kriget. Produktionen var c. 9 % större än år 1949. Tillväxten hänförde sig till pappersindustrins olika grenar, i synnerhet cellulosatillverkningen, medan åter trävaruindustrins produktion till sin volym var mindre än föregående år.

Hemmamarknadsindustrins produktion var trots strejkerna till volymen ungefär densamma som föregående år, vilket representerade det hittillsvarande rekordet. Produktionsindex var 163 poäng mot 164 år 1949. För de flesta industrigrenar konstateras en ökning av produktionen i jämförelse med föregående år, men däremot minskades framför allt metallindustrins produktion avsevärt.

Byggnadsverksamheten var synnerligen livlig. Den grundade sig i huvudsak på det stora byggnadsbehov, som var en naturlig följd av stagnationen på detta område under krigsåren, av den förflyttade befolkningens bosättning och i allmänhet av de nya krav, som utvecklingen hade skapat, men härtill anslöt sig en investeringspanik, som framkallades av den fortsatta stegringen av byggnadskostnaderna. Av dessa orsaker uppstod en byggnadsboom, som måste anses vara osund och som försvårade stabiliseringssträvandena. Byggnadsverksamheten skulle ha varit ännu större än den i verkligheten var, om icke i synnerhet under senare hälften av året brist på vissa byggnadsförnödenheter hade uppstått, trots att produktionen av dessa överskred alla tidigare prestationer. Det rådde även brist på kapital, trots att offentliga medel ställdes till byggnadsverksamhetens förfogande, dels inom ramen för Arava-planen, dels även i form av andra byggnadslån. Emedan byggnadsregleringen hade upphört saknas uppgifter beträffande hela den faktiska byggnadsverksamheten, men vissa siffror belysa storleken av densamma.

Enligt en förhandskalkyl blevo i det närmaste 3.8 milj. m³ nya byggnader färdiga i städer och köpingar eller 14 % mera än år 1949. Härav var ungefär hälften bostadshus, medan den andra hälften utgjordes av fabriker, skolor, sjukhus och byggnader för diverse andra ändamål. Beträffande den senare kategorin har en minskning skett, med c. 11 %, i förhållande till senaste år, medan åter de nya bostadslägenheternas antal, som steg över 8 000, var 23 % större än år 1949. Ett ansenligt antal oavslutade byggnadsföretag stod över till följande år.

Byggnadsverksamheten i enlighet med jordanskaffningslagen var icke mera lika livlig som under de föregående åren; inalles blevo 14 173 byggnader färdiga, av vilka 5 868 voro boningshus och 3 716 djurstall. Deras sammanlagda volym var 4.7 milj. m³ mot 6.7 milj. m³ föregående år. Till följande år överfördes 16 800 halvfärdiga byggnader motsvarande c. 6.4 milj. m³. — Den övriga byggnadsverksamheten på landsbygden var synnerligen livlig, då såväl jordbrukare och affärsföretag på landsbygden som kommuner och församlingar efter bästa förmåga försökte tillfredsställa sina byggnadsbehov före de väntade nya stegringarna av byggnadskostnaderna. — Återuppbyggnadsarbetet i norra Finland var praktiskt taget slutfört.

Lantbruket och skogsskötseln.

Väderleksförhållandena voro i början av växtperioden gynnsamma för *lantbruket*. Emedan det fanns rikligt med konstgödsel voro utsikterna för en god skörd lovande, men tyvärr försämrades resultatet av lokala froster på sommaren, torka på sensommaren och en ogynnsam regnig väderlek vid tiden för bärgningen. Skörden av flera viktiga odlingsväxter blev därför något sämre än föregående år, men beträffande andra överskredos siffrorna för år 1949. Enligt förhandsuppgifter erhöles vete 291 400 ton mot 322 700 ton år 1949, råg 233 900 mot 218 600 ton, korn 186 600 mot 181 100 ton eller brödsäd inalles 711 900 mot 722 400 ton föregående år. Vidare erhöles havre 722 300 mot 723 300 ton, potatis 1 210 100 mot 1 157 100 ton, sockerbeter 236 200 mot

183 500 ton, övriga rotfrukter 454 400 mot 600 100 ton och odlat hö 3 139 000 mot 2 802 000 ton.

Inom *boskapsskötseln* fortgick liksom under de senaste åren stegringen mot den nivå, som hade rått före kriget. Kreatursstocken ökades avsevärt; enligt förhandsuppgifter steg antalet kor med 10 %, ungboskap och kalvar med dryga 40 %, får och lamm med 25 %, hönsstammen med c. 20 % o. s. v. från februari 1949 till juni 1950. Härvid bör observeras, att tidpunkten och sättet för beräkningen av boskapsstockens storlek icke äro desamma som tidigare, varför siffrorna icke äro helt analoga, men utvecklingstendensen är klar. Även tillgången på kreatursprodukter förbättrades. Mjölproduktionen ökade med nästan 20 % men var alltjämt något mindre än före kriget. Även produktionen av ost, smör och ägg ökades, så att frågan om export blev brännande; ost utfördes i ansenlig mängd. Livsmedelssituationen var således beträffande de inhemska produkterna helt normal.

Skogsarbetena voro under avverkningsperioden 1949/50 av mindre omfattning än på långa tider, inalles avverkades endast c. 21 milj. m³, vilket delvis förklarar arbetslösheten under ifrågavarande vinter. Till följd av den förbättrade exportmarknaden och prisstegringen voro skogsförsäljningarna och skogsarbetena från och med sensommaren 1950 mycket livligare än ett år tidigare. I december 1950 befunno sig 115 000 personer i skogsarbete, medan motsvarande antal ett år tidigare var 67 000. Fram till slutet av året hade c. 10 milj. m³ avverkats eller 70 % mera än föregående år, och man beräknar, att resultatet för hela avverkningsperioden skall stiga till omkring 30 milj. m³. Störst var ökningen beträffande avverkningen av brännved och gruvprops, men även grovt virke högs mera än föregående vinter.

Arbetsmarknaden.

I början av året förekom i vårt land s. k. vinterarbetslöshet, som i främsta rummet berodde på skogsarbetenas ringa omfattning och missväxten i norra Finland. Totalantalet arbetslösa var störst i början av året men reducerades sedan efter hand

som skogsarbetena kommo i gång, och under sommaren upphörde arbetslösheten helt. På hösten rådde åter i viss mån arbetslöshet, men endast obetydligt i jämförelse med föregående år. I slutet av december var de arbetslösas antal sammanlagt 10 500 mot 58 100 anmälda arbetslösa ett år tidigare. Av de arbetslösa var största delen placerad i arbeten, som hade anordnats av staten eller kommunerna. Å andra sidan förekom i skogsarbetena en ansenlig brist på arbetskraft. Det förbättrade läget på arbetsmarknaden framgår även av att antalet arbetssökande icke efter de första månaderna under 1950 mera var lika stort som utbudet av arbete, medan förhållandet år 1949 hade varit det motsatta. Det kan således fastslås, att, med fränseende av nämnda obetydliga säsongarbetslöshet, samma fulla sysselsättning och översysselsättning, som hade tryckt sin prägel på åren efter kriget, åter härskade på de flesta områden.

På arbets- och löneemarknaden rådde under hela året spänning och oro, som ledde till många arbetskonflikter, och till och med förelåg hot om generalstrejk. En sådan kunde likväl undvikas, men de i de s. k. F- och A-avtalen godkända principerna ledde vid tillämpningen till vidlyftigare och större löneförhöjningar än avsett. Detta hade i sin tur till följd en allmän stegring av priserna. Lönernas indexbundenhet, som i maj åter inrycktes i F-avtalet, föranledde även den en lönestegring, så att den ekonomiska jämvikten, som åren 1948 och 1949 föreföll att ligga inom räckhåll, rubbades värre än förr.

Utrikeshandeln.

Utrikeshandeln var under redogörelseåret till sitt värde rekordartad och även till sin volym större än under något annat år efter kriget. Hela handelsutbytet var, då krigsskadeståndet och leveranserna för de tyska tillgodohavandena lämnas ur räkningen, 170 532 milj. mark eller 39 796 miljoner större än år 1949. Ökningen, med 30 %, berodde på att både importen och den kommersiella exporten hade blivit livligare. Importvärdet var 89 112 milj. mark eller 34 % större än föregående år, dels emedan importvarorna hade blivit nästan

27 % dyrare, dels emedan importvolymen hade ökat med dryga 7 %.

Den kommersiella exporten tog fart genast i början av redogörelseåret som en följd av de förbättrade exportkonjunkturena; däremot förorsakade strejkerna på hösten en kännbar exportförlust. Värdet av exporten utgjorde 81 420 milj. mark, varför ökningen från föregående år var 26 %. Exportvolymen växte med c. 9 %, medan åter exportpriserna i genomsnitt voro 12 % högre än år 1949. — Utanför den kommersiella exporten falla krigsskadeståndslivranserna och den export till Rådunionen, som hänförde sig till de s. k. tyska tillgodohavandena. Krigsskadeståndet utgjorde enligt handelsstatistiken 7 846 milj. mark mot 12 226 miljoner 1949. Minskningen av denna export berodde till största delen på reduceringen i krigsskadeståndsprogrammet, delvis också på leveransförsening till följd av de omfattande strejkerna. Leveranserna för de s. k. tyska tillgodohavandena reducerades även, nämligen från 1 148 milj. mark till 754 miljoner.

Förhållandet mellan export- och importpriserna, det s. k. bytesförhållandet, var något ofördelaktigare än under de föregående åren. Det var nämligen endast 107 mot 121 och 133 åren 1949 och 1948, om 1935 års prisetförhållande betecknas med 100. Märkas bör, att den prisstegring, som på sommaren tog fart på den internationella marknaden, endast delvis hann inverka på import- och exportpriserna, i synnerhet de sistnämnda, eftersom avtalen avslutas långt i förväg.

Handelsbalansen, som år 1949 gav ett synnerligen litet importöverskott, visade under redogörelseåret en betydande importövertikt, närmast emedan strejkerna under hösten fördröjde exporten. Importen var sålunda 7 692 milj. mark större än den kommersiella exporten, medan motsvarande tal för föregående år var endast 672 miljoner. Om däremot även den nyssnämnda icke-kommersiella exporten beaktas, blir resultatet ett litet exportöverskott, 908 milj. mark mot 12 702 miljoner år 1949.

Importens struktur var i stort sett densamma som föregående år, likväl så att importen av vissa konsumtionsvaror ökades kraftigare än importen av produktionsvaror. Framst stod råvaruimporten, vars

värde steg till 38 212 milj. mark, utgörande 42.9 % av importen mot 45.7 % år 1949. På andra plats kom importen av maskiner och transportmedel, som även den till sitt värde, sammanlagt 19 182 milj. mark, var större än föregående år men dock utgjorde endast 21.5 % av hela importen, medan motsvarande relationstal år 1949 var 22.9 %. Däremot ökades importen av närings- och njutningsmedel kraftigt, delvis till följd av en synnerligen brant prisstegring, och utgjorde 16 786 milj. mark eller 18.8 % av importen mot endast 14.1 % föregående år. På sista plats kommo „övriga konsumtionsvaror”, vilkas importvärde var 14 932 milj. mark. Av hela importen utgjorde detta 16.8 % och låg sålunda proportionsvis nästan på samma nivå som år 1949.

Huvuddelen, 86.7 %, av den kommersiella exporten bestod givetvis av skogsprodukter och förädlade alster av dem. Framst kommo trävarorna, vilkas exportvärde utgjorde 35 552 milj. mark eller 43.7 %. Detta innebär en liten tillbakagång i jämförelse med föregående år, då motsvarande relationstal var 47.3 %. Nästan på samma nivå stod exporten av pappersindustriprodukter med ett värde av 35 062 milj. mark eller 43.0 % av exportvärdet även den. Eftersom motsvarande relationstal för föregående år hade varit 40.7 %, har denna exportgren således utvecklats kraftigare än den förstnämnda. Exporten av lantbruksprodukter var fortfarande obetydlig med ett värde av endast 1 952 milj. mark eller 2.4 % av exporten. Värdet på exporten av „övriga varor” steg till 8 855 milj. mark eller 10.9 % av den kommersiella exporten, medan motsvarande relationstal år 1949 var 9.6 %.

Exporten av de flesta viktiga produkter var under redogörelseåret större än ett år tidigare. Sålunda utfördes 683 000 standard sågvaror mot 607 000 standard år 1949, 177 300 ton slipmassa mot 160 300 ton, 513 300 ton sulfatcellulosa mot 449 500 ton, 365 400 ton sulfatcellulosa mot 310 700 ton, 378 800 ton tidningspapper mot 348 000 ton, 127 600 ton övriga pappersslag mot 106 700 ton och 138 900 ton papp och kartong mot 91 400 ton. Däremot reducerades exporten av faner från 208 000 ton till 195 000 ton. Till vissa delar blev exporten mindre än väntat till följd av strejkerna men även emedan handelsavtalet med

Rådunionen blev klart först i mitten av året.

Inrikeshandeln.

Det inhemska handelsutbytet ökades under redogörelseåret kraftigt och steg till c. 168 miljarder mark från knappa 126 miljarder föregående år. Ökningen, med c. 34 %, berodde delvis på de stegrade priserna, i det att partipriserna voro i genomsnitt c. 15 % högre än år 1949. Varusättningen växte således i det närmaste med 17 %, delvis under påverkan av den köppanik, som fruktan för inflation förorsakade.

Samfärdseln.

Fartygstrafiken mellan inhemska och utländska hamnar blev betydligt livligare. Antalet avgångna fartyg var 7 075, medan det föregående år var 5 600, och deras dräktighet utgjorde 4 837 000 nettoregister-ton mot 3 980 000 ton; ökningen var sålunda dryga 21 %. Exporten steg till sammanlagt dryga 6 miljarder viktton och importen till något över 4 miljarder viktton.

Till handelsflottan anskaffades 37 fartyg med en dräktighet om 58 500 ton. Av dessa byggdes 6 i hemlandet, de övriga köptes i utlandet. Under samma tid avfördes från handelsflottan 42 fartyg med en dräktighet om 25 100 nettoregister-ton. I slutet av året omfattade handelsflottan inalles 652 fartyg, vilkas sammanlagda dräktighet utgjorde 567 800 ton. Handelsflottan var sålunda fortfarande dryga 100 000 ton mindre än före krigen.

Även *järnvägstrafiken* var livligare än föregående år. Såväl antalet passagerare som den transporterade varumängden hade ökat, det förra med c. 3 %, den senare märkbart mera eller med c. 14 %.

Biltrafiken ökades avsevärt. Bensinkonsumtionen växte med c. 25 % och bilparken med ungefär 5 000 st. eller med nästan 9 %. Totalantalet bilar i trafik var vid årets slut 61 300. Av dessa voro 26 800 personbilar, 26 500 lastbilar och 3 300 busar.

Flygtrafiken stod på ungefär samma nivå som föregående år. Totalantalet flygkilometer, som inhemska flygplan tillryggalade, var 2 150 000, vilket betyder en ök-

ning om c. 10 %. Närmare 58 000 passagerare transporterades, medan åter mängden av res- och fraktdogs var 830 000 kg.

Penning- och kapitalmarknaden.

Den tendens till lättnad på penningmarknaden, som tillsammans med en allmän stabilisering år 1949 ledde till en sänkning av räntenivån, bröts redan i slutet av nämnda år. Under 1950 tryckte en fortsatt tillströmning sin prägel på penningmarknaden. Orsaken härtill var framför allt inflationsskräcken till följd av löne- och prisstegringarna, en fruktan som förorsakade köppanik och flykt till realvärden och som å ena sidan minskade sparandet och å den andra stimulerade efterfrågan på kredit. Ännu under januari—mars inflöt kapital nöjaktigt till kreditinrättningarna, men därefter krympte insättningarna ihop och uttagningarna ökades, så att kreditinrättningarnas inlåning från allmänheten vissa månader direkt minskades, andra månader åter ökades betydligt mindre än föregående år. Emedan efterfrågan på kredit förblev synnerligen stor och t. o. m. ökades av investeringsivern och de stegrade produktionskostnaderna, försvärades kreditinrättningarnas ställning och deras likviditet försvagades.

Ökningen i *affärsbankernas* inlåning från allmänheten var under året sammanlagt 6 685 milj. mark mot 10 310 miljoner år 1949, då den var rekordartat stor, och 6 309 miljoner år 1948. Tillväxten var således dryga 12 %, vilket i och för sig är ett synnerligen gott resultat, men observeras bör, att mer än 75 % därav inflöto under de fyra första månaderna. Under de åtta därpåföljande månaderna var ökningen endast en dryg fjärdedel av motsvarande ökning föregående år. Av inlåningstillväxten kom huvuddelen eller 5 500 milj. mark på de egentliga depositionernas del, medan motsvarande ökning föregående år var 6 611 miljoner. Försämringen berörde i högre grad checkräkningarna, vilka växte endast en tredjedel så mycket som föregående år, nämligen med 1 185 milj. mark mot 3 699 miljoner år 1949.

Affärsbankernas ställning försvärades ännu mera av att deras avista- och terminsdepositioner från övriga kreditinrätt-

ningar minskades med 2 692 milj. mark, medan de föregående år hade ökat med 1 545 miljoner. Denna förändring är det bästa beviset närmast på sparbankernas tillstramade ställning. Affärsbankernas hela inlåning från allmänheten och andra kreditinrättningar ökades under redogörelseåret med endast 3 993 milj. mark, medan motsvarande ökning föregående år var nästan tre gånger så stor eller 11 855 miljoner.

Å andra sidan ökades affärsbankernas utlåning till allmänheten och andra kreditinrättningar nästan lika mycket som föregående år, nämligen med 10 735 milj. mark mot 13 338 miljoner.

Under dylika omständigheter uppstod ett svårt missförhållande mellan affärsbankernas utlåning och inlåning. För att utjämna detta reducerade affärsbankerna liksom under tidigare år sin obligationsportfölj. Minskningen utgjorde 989 milj. mark mot 530 miljoner år 1949. Dessutom tydde de sig under senare hälften av året och i synnerhet i december mer än vanligt till Finlands Banks hjälp, så att rediskonterna under årets lopp växte med 3 850 milj. mark och stego till ett större belopp, 5 692 miljoner, än någonsin tidigare. Samma tecken på tillstramning kommer även till synes i, att de kontanta medlen reducerades med sammanlagt 941 milj. mark från årets början.

Ytterligare är det skäl att nämna, att vissa affärsbanker genom nyemissioner ökade sitt aktiekapital för att sålunda stärka sin ställning. Affärsbankernas egna medel, med undantag av vinst- och förlustkontona, stego under redogörelseåret med ungefär två miljarder till 6 363 milj. mark. Emedan dessa medel till avsevärd del uttogos från depositions- och checkräkningar, förklarar det delvis att dessa räkningar ökades så litet.

Beträffande affärsbankernas betalningsförhållande till utlandet märkes, att såväl skulder som tillgodohavanden ökades avsevärt, så att nettoförhållandet förblev oförändrat. Ifrågavarande skuld steg nämligen till det dubbla eller från 2 220 miljoner till 4 454 milj. mark, medan tillgodohavandena ökades från 2 714 miljoner till 4 867 milj. mark. Affärsbankernas utländska nettotillgodohavande minskades härvid från 494 miljoner till 413 milj. mark.

Även i de övriga kreditinrättningarna, d. v. s. sparbankerna, Postsparbanken, andelskassorna och deras Central, handelslagens sparkassor och Fastighetsbanken var inlåningen från allmänheten ojämförligt svagare än föregående år. Ökningen var nämligen sammanlagt 10 272 milj. mark mot 15 897 miljoner år 1949 och 9 151 miljoner år 1948. Den relativa ökningen var således endast 14 %, medan den under de närmast föregående åren hade varit 28 % och 19 %. Då efterfrågan på kredit var livlig, blev ställningen stram för mången av dessa kreditinrättningar. Till följd av de stegrade omkostnaderna råkade i synnerhet de små bankerna och kassorna i svårigheter.

För Finlands Banks utlåning redogöres i den andra avdelningen av denna berättelse.

Kapitalmarknaden var rätt matt och man kan icke alls tala om någon fri obligationsmarknad, om man icke åsyftar handeln med obligationer av II ersättningslånet, vilken var tämligen livlig. Allt som allt emitterades tio nya obligationslån till ett sammanlagt värde av c. 2 650 milj. mark, men dessa obligationer stannade i de finansierande inrättningarnas, främst Folkpensionsanstaltens eller någon kreditinrättningens egen portfölj, utan att komma ut i marknaden. Staten sålde en del obligationer av III sparbankslånet, sammanlagt till ett värde av 2 983 milj. mark, men samtidigt inlöstes obligationer av andra inhemska lån till ett värde av 3 781 miljoner ävensom obligationer av I och II ersättningslånet för 1 514 milj. mark.

Rädslan för en fortsatt inflation och den därpå beroende flykten till realvärden voro bland de viktigaste orsakerna till att det på *fondbörsen* under hela året rådde en stigande tendens. De talrika emissionerna av nya aktier verkade i samma riktning, medan åter den tilltagande penningknappheten tidtals förorsakade bakslag. De högsta noteringarna nåddes i slutet av oktober, varefter kurserna åter sjönko en aning. Unitas' aktieindex steg från 272 poäng i december 1949 ända till 465 poäng i slutet av redogörelseåret. Stegringen var c. 71 %, medan den hade varit 19 % ett år tidigare, då en betydande stabilisering av förhållandena hade skett. Märkas bör likväl, att trots den kraftiga kursstegringen aktiekurserna icke stigit närmelsevis

lika mycket som priserna, uppenbart till följd av aktiernas dåliga räntabilitet. Efter vanligheten präglades den allmänna indexen för aktier av kursfluktuationerna för industriaktierna, vilka representera realvärden. För dem utgjorde stegringen 87 %, medan åter kurserna för bankaktierna växade avsevärt mindre och under året stego endast 21 %. Omsättningen på fondbörsen var till följd av kursstegringarna märkbart större än föregående år, sammanlagt 2 956 milj. mark under redogörelseåret mot 1 617 miljoner år 1949. Största delen av köpen, ungefär 37 % av totalförsäljningen, gällde industriaktier, 27 % obligationer, av vilka huvudparten kom på II ersättningslänets del, och 20 % Holding-bevis, medan bankaktiernas andel av försäljningen var endast 10 %.

Den ekonomiska företagsamheten i form av nybildning av *aktiebolag* och ökning av bolagens aktiekapital var under redogörelseåret livlig. Nya aktiebolag grundades till ett antal av 1 421 och deras sammanlagda aktiekapital steg till 3 527 milj. mark, medan motsvarande siffra för föregående år var 1 573 miljoner. Synnerligen många bolag ökade även sitt aktiekapital genom att emittera nya aktier, vilket skedde antingen mot betalning eller i form av gratisemissioner. Antalet kapitalhöjningar var 1 079 och höjningarnas sammanlagda nominella värde 12 826 milj. mark.

Räntenivån.

Räntenivåns sjunkande tendens under år 1949 övergick under det följande året i en stegring. Orsaken till detta omslag var en ny inflationsvåg och en tillstramning av penningmarknaden. Redan på våren kom frågan om en höjning av penninganstaltens räntesatser upp på dagordningen. Avgörandet framskötts likväl till hösten, dels för att den alternativt framkastade tanken att binda utlåningen och inlåningen vid prisindex blev föremål för undersökning, dels för att man befarade, att en höjning av räntenivån skulle verka inflatoriskt. Då indexsystemet icke vann tillräckligt understöd — bl. a. ställde sig Finlands Banks institut för ekonomisk forskning tvekan — beslöt försäkringsanstalterna höja sin utlåningsränta med 2 % från början av

september. Något senare, den 6 september, beslöt kreditinrättningarnas delegation rekommendera en liknande åtgärd, och från början av oktober höjdes deras utlåningsräntor samt räntan på egentliga depositioner med 2 % och räntan på checkräkning med 1 %. Sålunda steg den högsta tillåtna räntan för förstklassiga inteckningslån och därmed jämförliga krediter till 9 1/2 % och för övriga krediter till 10 %. Depositionsräntan steg i de olika grupperna av kreditinrättningar till 7, 7 1/4 och 7 1/2 % och räntan på checkräkning till 2 %.

Ändringen av räntenivån framträder tydligt i medeltalen för affärsbankernas utlånings- och inlåningsräntor i början och slutet av redogörelseåret. Genomsnittsräntan för utlåningen var 9.75 % mot 7.83 % ett år tidigare, medan åter inlåningsräntan i medeltal hade stigit från 3.43 % till 5.17 %.

Betalningsbalansen och kapitalrörelsen.

Om den *utländska betalningsbalansen* finnas tills vidare endast vissa förhandsuppgifter tillgängliga, men då handelsbalansen är känd, kan man redan dra slutsatser om betalningsbalansens utveckling. Handelsbalansen slutade, såsom ovan har sagts, med ett 7 690 milj. marks import- eller utgiftsoverskott. Handelsflottan hade enligt förhandsuppgifter en inkomst om 6 750 milj. mark i betalningsbalansen, medan åter ränteutgifterna stego till 2 260 milj. mark. Övriga poster i betalningsbalansen inbringade enligt en preliminär beräkning 780 milj. mark netto. Sålunda slutade betalningsbalansen i ett utgiftsoverskott om 2 420 milj. mark. Som jämförelse må nämnas, att år 1949 inkomsterna i betalningsbalansen voro 1 540 miljoner större än utgifterna.

Skillnaden mellan de löpande utgifterna och inkomsterna i betalningsbalansen visar, att vår utländska skuld åter ökades senaste år. Om den *utländska kapitalrörelsen* finnas tills vidare inga slutliga siffror tillgängliga. Enligt preliminära uppgifter utnyttjades 3 770 milj. mark utländska kreditmedel, men å andra sidan användes 4 120 miljoner till amortering av utländska lån. Den långfristiga skulden till utlandet reducerades sålunda med 350

milj. mark. Detta belopp liksom nettosumman av betalningsbalansens löpande poster, 2 420 milj. mark, måste därför ha täckts med kortfristig kredit, vars belopp i enlighet härmed skulle ha ökat med 2 770 milj. mark. Emedan posterna i betalningsbalansen alltid till vissa delar äro uppskattade, är det sannolikt, att ändringen av den kortfristiga nettoskulden icke är precis lika med nyssnämnda summa, utan att det behövs en utjämningspost i ena eller andra riktningen.

Prisnivån.

Den stegring av prisnivån, som hade börjat i slutet av år 1949, fortgick under hela redogörelseåret. Orsakerna härtill voro: den av devalveringarna åstadkomna, delvis långsamt verkande stegringen av priserna på utländska alster och varor innehållande utländska råvaror, den fortsatta höjningen av de inhemska lönerna, den av regeringen på sommaren fastställda prisförhöjningen på lantbruksprodukter och den på världsmarknaden av Korea-kriget och fruktan för ett nytt stormaktskrig stimulerade prisstegringen, som framför allt gällde råvaror för krigsmateriel. Prisstegringen, som ännu i början av året hade varit svag, begynte på sommaren taga fart.

Partiprisindex (1935 = 100) steg av dessa orsaker från 1 138 poäng i december 1949 ända till 1 439 i december 1950. Ökningen var 26.5 %, medan index för år 1949 hade stigit med endast 3.1 % och för år 1948 med 9.3 %. Beträffande importvarorna var ökningen i genomsnitt mindre, 17.3 %, beträffande inhemska produkter

däremot 30.8 %. Kraftigast eller 52.7 % var stegringen för skogshushållningsprodukterna, vilkas prisnivå redan förut var högre än andras. Prisindex för industriprodukterna steg med 24.1 % men förblev det oaktat lägre än index för andra produkter. Den minsta ökningen kom på lantbruksprodukternas del, nämligen 20.4 %.

Samma tendens visade levnadskostnadsindex, ehuru stegringen till följd av de s. k. poängköpen var mindre än för partiprisindex. Levnadskostnadsindex var 826 poäng i december 1949 och 998 i december 1950, varför ökningen var 20.8 %. Mellan de olika undergrupperna förekom ansevära skiljaktigheter. Kläderna stego mest i pris eller med 36.7 %. Därnäst mest, med 34 %, stego skatterna, för vilka index ligger mycket högre än för alla andra undergrupper, ävensom bostadskostnaderna, i det hyresindex steg med 32.3 %, men det oaktat var den endast 254 poäng och därför mycket låg i jämförelse med alla andra gruppindex. Minst eller 14.1 % var prisstegringen för födan.

Även byggnadskostnadsindex steg under redogörelseåret kraftigt, från 1 170 poäng sista kvartalet år 1949 till 1 622 poäng motsvarande kvartal år 1950. Ökningen var 38.6 %. Arbetslönerna inom denna index stego ännu kraftigare, nämligen med 71.3 %. Den branta stegringen berodde dels på tekniska omständigheter i samband med uträkningen av index, varför ökningen förefaller större än den faktiskt är. Men dels var den verklig och en naturlig följd av den livliga byggnadsverksamheten som i sin tur framkallades av konkurrensen om den otillräckliga arbetskraften.

Finlands Banks verksamhet.

Penningens värde och bankens förhållande till utlandet.

Finska markens utländska värde förblev under redogörelseåret oförändrat efter att år 1949 två gånger ha nedskrivits. Dollarkursen var hela året mk 231:—, pundkursen mk 646:— och kursen på svenska kronan mk 44:50. Trots detta steg eller sjönk någon enstaka valutakurs under året, ehuru icke på grund av förändringar i markens köpkraft, utan för att vederbörande land förändrade sitt penningvärde. Oaktat de utländska kurserna voro fasta försämrades markens inhemska köpkraft under året, såsom i föregående översikt påvisades. Enär prisnivån i Finland har stigit mera än i de länder med vilka de livligaste handelsförbindelserna upprätthållas, voro köppariteterna 1950 ofördelaktigare än under de närmast förflutna åren.

De i Finlands Banks ställning upptagna utländska tillgångarna och skulderna varierade ansevärt år 1950. Kontot för utländska valutor, vilket vid årets början stod på 2 428 milj. mark, ökades småningom och nådde i mitten av augusti toppunkten för året, 6 953 milj. mark, men minskades därefter ånyo. Ultimo december hade valutor bokförts till ett värde av 5 510 milj. mark, varför ökningen från årets början utgjorde 3 082 miljoner eller 127 %. Tillväxten berodde huvudsakligen på att betydande exportförskott erhållits. En väsentlig del av de utländska valutorna är på förhand reserverad för vissa ändamål och kan alltså icke fritt disponeras vare sig för import eller annat ändamål.

Kontot för utländska växlar visar också en ansevärd ökning. Vid ingången av redogörelseåret hade banken i sin ägo utländska växlar till ett värde av 257 milj. mark. Under årets lopp svällde växelportföljen och innehöll ultimo december växlar till ett värde av 1 740 milj. mark. Ökningen, 1 483 miljoner, berodde närmast på de krediter,

som Internationella Återuppbyggnadsbanken hade beviljat. — De utländska sedlarna och räntekuponerna äro av ringa betydelse. Deras bokföringsvärde steg under året från 44 miljoner till 79 milj. mark.

Utländska skulder förekomma i Finlands Banks ställning på tre konton. Utländska kontoinnehavares tillgodohavanden utgjorde i början av redogörelseåret 4 189 milj. mark och stannade på denna nivå ända till slutet av december, då de stego till 4 670 miljoner. Den utländska skulden på detta konto ökades alltså med 481 milj. mark eller drygt 11 %.

Nettosaldot på utländska clearingräkningar varierade kraftigt. Vid ingången av 1950 visade saldoto en skuld på 1 297 milj. mark, vilken redan i början av året minskades och sedermera t. o. m. förändrades till ett tillgodohavande. Då handelsbalansen senare blev i hög grad passiv uppstod åter ett skuldsaldo, som vid årets slut belöpte sig till 1 662 milj. mark. Denna skuld var då 365 miljoner eller 28 % större än ett år tidigare.

Det tredje kontot i denna grupp, den s. k. skulden till utlandet, ökades under året från 1 478 milj. mark till 3 581 miljoner, då Finlands Bank lyfte nya belopp av de krediter, som beviljats av Export-Import Bank och Internationella Återuppbyggnadsbanken. Kontot steg under året från 6.4 till 15.5 miljoner dollar.

En sammanslagning av de i ställningen upptagna utländska tillgodohavandena och skulderna, av vilka de senare till stor del hänföra sig till den finska folkhushållningen och icke till banken, ger följande bild av utvecklingen under år 1950. De utländska skulderna ökades från 6 964 milj. mark till 9 913 miljoner, alltså med 2 949 miljoner eller 42 %. Värdet av motsvarande tillgodohavanden steg från 2 729 milj. mark till 7 329 miljoner, d. v. s. med 4 600 milj. mark eller 169 %. Medan nettoskulden till

utlandet i början av redogörelseåret var 4 235 milj. mark hade den till årets slut gått ned till 2 584 miljoner. Trots denna förbättring måste Finlands Banks ställning gentemot utlandet fortfarande anses vara svag.

Utlåningen.

Finlands Banks hela utlåning förblev under redogörelseåret på ungefär den nivå den år 1949 hade stigit till. I början av 1950 belöpte sig hela utlåningen till 40 302 milj. mark. Från detta belopp sjönk den med sedvanliga säsongfluktuationer under

Finlands Banks inhemska kreditgivning år 1950.

Utgången av månaden	Statens växlar milj. mk	Andra växlar milj. mk	Hypotekslån milj. mk	Kassakreditiv milj. mk	Rediskonteringar milj. mk	Summa milj. mk
1949						
December	22 030	15 351	22	471	2 428	40 302
1950						
Januari	21 130	14 930	22	273	1 005	37 360
Februari	21 630	15 625	22	475	1 969	39 721
Mars	21 830	15 835	22	359	830	38 876
April	23 430	15 605	22	416	20	39 493
Maj	21 230	15 731	22	368	2 312	39 663
Juni	19 830	14 946	842	437	3 102	39 157
Juli	23 330	14 413	622	186	2 244	40 795
Augusti	25 230	13 751	622	296	1 487	41 386
September	25 530	13 968	22	361	2 612	42 493
Oktober	26 230	14 125	22	312	2 335	43 024
November	25 730	14 743	22	296	3 283	44 074
December	19 730	13 516	22	354	6 913	40 535

Diskonteringen av statens växlar var under redogörelseåret, liksom över huvud taget alltsedan krigstiden, den största faktorn i Finlands Banks utlåning. Denna kreditgivning behandlas längre fram.

Den näst största faktorn i centralbankens utlåning var diskonteringen av växlar, utställda av bankens egentliga kunder. I början av 1950 innehade banken sådana till ett värde av 15 351 milj. mark, och omkring denna summa rörde sig växelbeloppet under de första veckorna av året. Den 22 mars nåddes maximum för året, 15 883 milj. mark, men summan sjönk sedan småningom, då banken av finanspolitiska skäl begynte begränsa sin kreditgivning, och utgjorde den sista december 13 516 miljoner.

de första veckorna av året och nådde den 8 februari minimum med 36 610 milj. mark, varefter den småningom åter steg. På hösten fick stegringen fart och maximum, 44 074 miljoner, nåddes den sista november. Ultimo december hade utlåningen åter sjunkit till 40 535 milj. mark. Nivån var då ungefär densamma som ett år tidigare, endast 233 miljoner högre. Utlåningens olika faktorer ha på mycket olika sätt påverkat denna utveckling, vilket framgår av följande sammanställning, där hela utlåningen och dess skilda beståndsdelar upptagits per den sista i varje månad.

Denna utlåning stod sålunda under största delen av året på en lägre nivå än 1949; minskningen var 1 835 milj. mark eller ungefär 12 %.

Krediterna i form av hypotekslån bestod under största delen av året av tidigare beviljade belopp, sammanlagt 22 milj. mark. I juni, juli och augusti bokfördes på hypotekslånen dessutom en del större kortfristiga lån, beviljade åt några kreditinstitut, som på grund av stramheten på penningmarknaden råkat i svårigheter.

Kassakreditivkrediterna var i allmänhet till sitt belopp större än hypotekslånen men alldeles obetydlig jämförd med växeliskonteringen. Detta är naturligt, eftersom summan av all annan kredit än växelkrediterna

och vissa andra medel enligt bankens reglemente icke får överstiga hälften av bankens egna medel. Det på kassakreditiv lyfta beloppet utgjorde i början av året 471 milj. mark och var, efter en del fluktuationer, vid årets slut 354 miljoner.

En särställning intaga de krediter, som Finlands Bank i form av rediskonteringar beviljar andra kreditinstitut. Rediskonteringarna uppgingo i början av året till 2 428 milj. mark men avtogo småningom och utgjorde i slutet av april blott 20 miljoner. Härefter ökades åter penninginrättningarnas kreditbehov, då penningmarknaden stramades till. Sålunda steg rediskonteringen i december till rekordsummor och utgjorde ultimo december 6 913 milj. mark. Detta belopp var 4 485 milj. mark större än ett år tidigare eller närmare tre gånger så stort som då.

Fördelningen av Finlands Banks direkta kredit åt näringslivet mellan olika branscher belyses av följande tabell, som för jämförelsens skull upptar jämväl siffror för de närmast föregående åren.

	31/12 1947	31/12 1948	31/12 1949	30/12 1950
	%	%	%	%
Exportindustrin	56.5	58.4	58.2	54.7
Hemmamarknadsindustrin	19.4	12.8	15.6	17.1
Kraftverken	14.1	12.8	5.2	11.2
Handeln	9.3	12.3	18.7	14.1
Det övriga affärslivet	0.7	3.7	2.3	2.9

Exportindustrins relativa och absoluta andel har i någon mån sjunkit, men detta produktionsområde intar dock fortfarande på grund av sin ställning som leverantör av utländska valutor främsta rummet vid centralbankens utlåning. Andra plats intogs av hemmamarknadsindustrin, vars relativa andel något ökades, om också kreditens absoluta belopp gick tillbaka. På tredje plats kom handeln, vars andel i krediterna betydligt sjönk både relativt och absolut taget. Den största förändringen visade kraftverken, vilkas upplåning efter en stark nedgång år 1949 åter närmade sig sin tidigare nivå. — Ihågkommas bör att, när Finlands Banks utlåning till stor del är säsongbetonad, fördelningen av hela krediterna mellan näringslivets olika områden vä-

sentligt kan förändras under året, liksom även från år till år.

Räntesatserna.

Räntornas sjunkande tendens, som tryckte sin prägel på penningmarknaden 1949, avstannade under år 1950. Såsom tidigare nämnts beslöto försäkringsanstalterna och kreditinrättningarna på hösten att över lag höja sina räntesatser både för ut- och inlåning, de förra från början av september och de senare från början av oktober. Finlands Banks direktions, som ända sedan våren dryftat frågan om räntehöjning, ehuru åtgärden med tanke på dess eventuella ofördelaktiga verkningar uppskjutits, föreslog den 25 september i en skrivelse till bankfullmäktige, att även banken skulle höja sina räntesatser med 2 %, såsom kreditinrättningarna beslutat göra. Bankfullmäktige bordlade förslaget men godkände det en månad senare, och från den 3 november har bankens lägsta diskontranta varit 7 3/4 % mot tidigare 5 3/4 %. De övriga låneräntorna stego i motsvarande grad.

Sedelstocken.

Den utelöpande sedelmängden ökades något kraftigare år 1950 än året förut. Detta var en naturlig följd av att inflationen tilltog och omkostnaderna stego. I början av året var värdet av de utelöpande sedlarna 29 606 milj. mark. Som vanligt minskade sedelstocken under de första veckorna av året och nådde den 23 januari minimum med 27 571 milj. mark. Härefter började den åter stiga och överskred 30 miljardersgränsen den första veckan i april. Efter en något lugnare period började den på sommaren åter svälla ut, och i slutet av augusti passerades för första gången 34 miljarders-strecket. Vid årets slut belöpte sig den cirkulerande sedelmängden till 34 383 milj. mark eller 4 777 miljoner mera än ett år tidigare. Ökningen var 16 % mot 8 % föregående år.

Sedelutgivningsrätten och dess användning.

Nedanstående tabell visar, huru summan av de medel, mot vilka Finlands Bank reglementsenligt är berättigad att emittera sedlar, utvecklades under året.

	31/12 1949	31/3 1950	30/6 1950	30/9 1950	30/12 1950
	milj. mk	milj. mk	milj. mk	milj. mk	milj. mk
Guld-kassa	269	357	2 230	2 230	2 673
Utländska valutor	2 428	4 734	4 930	6 423	5 510
Utländska växlar	257	934	1 161	1 162	1 740
Utländska sedlar och kuponger	44	55	80	79	79
Utländska clearingräkningar ..	—	125	—	—	—
Inhemskas växlar	39 808	38 495	37 877	42 110	40 159
Summa	42 806	44 700	46 278	52 004	50 161

Sedelutgivningsrätten steg under de tre första kvartalen men sjönk under det sista kvartalet i någon mån. Ökningen för hela året utgjorde 7 355 milj. mark eller c. 17 % mot 15 % under föregående år. Den berodde på många faktorer, främst tillväxten av guld-kassan och de utländska valutorna. De sistnämnda ha redan behandlats. Guld-kassans värdestegring berodde delvis på att vid omarbetningen av bankens reglemente guldets högsta tillåtna bokföringsvärde höjdes till det femfaldiga, vilket ligger närmare guldets faktiska värde. Å andra sidan inköptes under året nytt guld, och det sålunda erhållna värdetillskottet var större än ökningen i den tidigare guld-kassans bokföringsvärde. Observeras bör att det nettotillgodohavande, som under de sista dagarna i mars temporärt uppträdde på clearingräkningarna, ökade sedelutgivningsrätten.

I jämförelse med de utelöpande sedlarna förblev sedeltäckningens relativa värde under redogörelseåret på samma höga nivå som under föregående år. Täckningen pendlade mellan 157.9 % och 140.0 % av sedelstocken och utgjorde ultimo december 145.9 % mot 144.6 % ett år tidigare. Även i förhållande till summan av alla vid anfordran betalbara förbindelser var sedeltäckningen riklig, mellan 117.3 och 105.8 %.

Observeras bör att Finlands Banks sedeltäckningsbestämmelser under året ändrades, i det genom lagen av den 14 april § 6 i bankens reglemente omarbetades enligt bankfullmäktiges redan år 1947 gjorda framställning. Paragraf 6 i bankens reglemente lyder härefter som följer:

„Beloppet av bankens utelöpande sedlar må stiga till högst femtiotusen miljoner mark utöver det belopp bankens guld-kassa och bankens ostridiga tillgodohavanden hos dess utländska ombud sammanlagt utgöra.

Till de ostridiga tillgodohavandena räknas även i utlandet betalbara växlar å utländskt mynt, på utlandets börser noterade obligationer å utländskt mynt, till betalning förfallna obligationer och räntekuponger å utländskt mynt samt utländskt mynt.

Såvitt beloppet av bankens utelöpande sedlar överstiger sammanlagda beloppet av de i 1 mom. nämnda tillgångarna, bör täckningen för sedlarna utgöras av inhemska växlar, till vilkas förfallodag ej återstår längre tid än tre månader och för vilkas betalning minst två vederhäftiga personer eller firmor ansvara, samt statens växlar till ett belopp av högst trettio tusen miljoner mark.

Till utelöpande sedlar hänföras jämväl bankens anvisningar å finskt mynt och övriga vid anfordran betalbara förbindelser, så ock inestående belopp å beviljade kassakreditiv.

Om förhållandena sådant oundgängligen påkalla, kan på framställning av bankfullmäktige det i 1 mom. nämnda maximibeloppet medelst förordning på viss tid höjas till högst femtioåtåtusen miljoner mark, och kan härvid täckningen för förhöjningen utan hinder av 2 mom. delvis eller helt utgöras jämväl av statens växlar.

Bankens guldförråd bokföres högst till ett värde, motsvarande ett pris av tvåhundra femtiotusen mark för ett kilogram fint guld.

Bankens å utländskt mynt lydande tillgångar, som avses i 1 mom., bokföres högst till gängse värde eller till anskaffningspriset, då detta understiger det gängse värdet, obligationerna dock högst till sitt nominella värde.”

Enligt ovanstående sonderfaller sedeltäckningen i två delar: den ordinarie och den supplementära täckningen. Till den senare hänföras växlar, som fylla vissa vill-

kor, till den förra alla övriga till sedelutgivning berättigande medel. På samma sätt sonderfaller den oanvända sedelutgivningsrätten i två delar: de omedelbart disponibla medlen och de som äro beroende av supplementär täckning. De nya bestämmelserna tillämpades för första gången i ställningen per den 30 april, medan dittills de gamla bestämmelserna hade följts. Av dessa orsaker äro följande siffror icke fullt jämförbara med varandra.

Den oanvända sedelutgivningsrätten eller sedelreserven utgjorde i början av året 4 964 milj. mark och steg den 23 april, då de gamla bestämmelserna för sista gången tillämpades, till 6 413 miljoner. En vecka senare var den omedelbart disponibla sedelreserven något mindre, 5 347 milj. mark, men då den av supplementär täckning beroende reserven var 10 945 miljoner, utgjorde hela sedelutgivningsreserven 16 292 milj. mark. Efter att till en början ha stigit, till 18 478 miljoner den 23 juni, sjönk den under årets senare hälft ansenligt och var ultimo december 5 miljarder mindre eller 13 553 milj. mark. Härvid utgjorde den omedelbart disponibla reserven endast 3 712 miljoner.

En noggrann bild av Finlands Banks sedelutgivningsrätt, dess sammansättning och dess användning vid utgången av åren 1950 och 1949 fås av följande uppställning.

	31/12 1949	30/12 1950
	milj. mk	milj. mk
<i>Sedelutgivningsrätt:</i>		
Guld-kassa och utländska tillgodohavanden ...	2 697	10 002
Enligt lagen av den 13 december 1939	40 109	—
Enligt § 6 i reglementet	1 800	50 000
Sedelutgivningsrätt ..	44 606	60 002
<i>Begagnad sedelutgivningsrätt:</i>		
Utelöpande sedlar	29 605	34 383
Övriga avista förbindelser	9 497	11 416
På beviljade kassakreditiv inestående ..	540	650
Begagnad sedelutgivningsrätt	39 642	46 449

	31/12 1949	30/12 1950
	milj. mk	milj. mk
<i>Sedelutgivningsreserv</i> .	4 964	—
disponibel	—	3 712
beroende av supplementär täckning ..	—	9 841
Begagnat belopp och reserv	44 606	60 002

Bankens förhållande till staten.

Statens upplåning i Finlands Bank fortsatte på samma sätt som under de föregående åren med kraftiga variationer från vecka till vecka. Emedan statens ekonomi var ansträngd, var denna upplåning t. o. m. väsentligt större än tidigare. Vid ingången av redogörelseåret hade skattkammarsväxlar diskonterats till ett värde av 22 030 milj. mark motsvarande 19 230 miljoner ett år tidigare. I början av februari sjönk summan till årets lägsta belopp, 17 330 miljoner, men ökades sedan åter och utgjorde den 15 april 23 830 miljoner. Efter en ny nedgång ökades statens skuld ånyo och nådde ultimo oktober ett nytt maximum, 26 230 milj. mark. Under de därpå följande veckorna minskades växelskulden igen och hade den sista december sjunkit till 19 730 milj. mark, beroende på att staten sagda månad hade stora inkomster och på att en del utbetalningar skjutits upp till följande år. Växelbeloppet var då 2 300 miljoner eller c. 10 % mindre än i början av år 1950.

Statens skuld till Finlands Bank motsvaras icke alldeles exakt av summan av de för tillfället diskonterade skattkammarsväxlarna. Tillgodohavandet eller skulden på statens upp- och avskrivningsräkning bör nämligen därjämte beaktas och avdragas från, resp. adderas till, växelskulden. Övertrasseringar förekommo rätt ofta under år 1950. Upp- och avskrivningssaldot varierade från vecka till vecka synnerligen starkt. Ultimo mars visade kontot en skuld till banken om 923 milj. mark, vilket belopp utgjorde maximum för året, den 23 maj åter ett tillgodohavande om 354 miljoner. Om detta konto beaktas, finner man att statens nettoskuld till banken vid 1950 års ingång utgjorde 21 950 milj. mark och vid dess utgång 19 696 miljoner.

Vid sidan av ovan behandlade utlåning har Finlands Bank beviljat staten kredit genom att köpa statsobligationer. Denna kredit bör likväl betraktas som ett slags investering och är till sitt belopp av ringa betydelse. I början av redogörelseåret innehade Finlands Bank statsobligationer till ett värde av 298 milj. mark. Vid årets slut hade summan gått ned till 275 miljoner.

Utländska clearingräkningar.

Antalet länder, med vilka Finland har clearingöverenskommelser, förblev år 1950 oförändrat. En del av dessa överenskommelser modifierades, men förändringarna gällde närmast betalningstekniska detaljer. Under redogörelseåret ökades betydligt värdet av exporten till en del länder, främst Väst-Tyskland, Norge och Polen. Härtill bidrogo förändringarna i valutakurserna hösten 1949 ävensom prisstegringen. Ytterligare må nämnas, att exporten till Italien, vilken blott i obetydlig utsträckning skedde på clearingbas, medan största delen försiggick inom ramen för kompensationsavtal, nådde betydande proportioner under året, i det betalningarna för export utgjorde omkring 1 700 milj. mark.

Betalningarna för export belysas, fördelade efter land, av följande sammanställning. För jämförelsens skull har i tabellen upptagits även motsvarande siffror för år 1949.

	1949 milj. mk	1950 milj. mk
Bulgarien	72	271
Danmark	1 371	—
Grekland	385	729
Island	328	185
Israel	8	360
Italien	—	25
Japan	55	297
Jugoslavien	167	29
Norge	784	1 289
Polen	2 136	2 877
Rådsunionen	8 802	7 546
Schweiz	280	447
Turkiet	296	820
Tyskland, Västra	1 639	4 272
Tyskland, Östra	196	144
Ungern	374	258
Summa	16 893	19 549

Skuldsaldot på clearingräkningarna belöpte sig i slutet av 1950 till 1 662 milj. mark, motsvarande 1 297 miljoner år 1949.

Remburserna.

Importremburserna minskades i någon mån jämförda med föregående år, oaktat värdet av importen var större än förut. Förklaringen ligger i att importörerna så vitt möjligt försökte inskränka sina kostnader och att rembursrörelsen delvis drog sig till affärsbankerna. Allt som allt öppnades under redogörelseåret endast 2 986 importremburs mot 4 486 under föregående år. Deras värde sjönk mindre, från 10 691 milj. mark till 8 855 miljoner. Vid årets slut var värdet av de oavslutade remburserna däremot något större än ett år tidigare, nämligen 3 340 milj. mark mot 3 101 miljoner.

Antalet exportremburs, vilket i allmänhet har varit betydligt mindre än antalet importremburs, ökades liksom exportvärdet i någon mån. Sammanlagt öppnades 845 nya exportremburs mot 785 år 1949, och deras värde steg till 6 605 milj. mark från 5 575 miljoner föregående år. I slutet av 1950 belöpte sig de oavslutade exportremburserna till 1 602 milj. mark eller nästan dubbelt så mycket som året förut, då värdet var 825 miljoner.

Bankens bokslut.

I det föregående ha de viktigaste posterna i bankens ställning samt förändringarna i dem behandlats. Som komplettering är det skäl att granska bankens balanssamt vinst- och förlusträkning i deras helhet.

Balansräkningen.

Finlands Banks balansräkning i början och slutet av år 1950 framgår av nedanstående uppställning, som giver en totalbild av förändringarna under året.

	31/12 1949 milj. mk	30/12 1950 milj. mk
Tillgångar:		
Guldkassa	268.8	2 673.6
Utländska valutor	2 427.8	5 509.7
Utländska växlar	256.5	1 739.9
Utländska sedlar och kuponger	44.5	78.8
Diskonterade växlar	37 381.0	33 245.5
Rediskonterade växlar	2 427.5	6 913.4
Hypotekslån	22.1	22.1
Kassakreditiv	471.5	353.8
Obligationer i finskt mynt	857.0	805.0
Obligationer i utländskt mynt	198.5	184.9
Diverse räkningar	2 303.4	4 633.8
Summa	46 658.6	56 160.5
Skulder:		
Utelöpande sedlar	29 605.6	34 383.1
Upp- och avskrivningsräkning med staten	79.6	34.3
Upp- och avskrivningsräkningar med andra	1 864.9	1 269.6
Postremissväxlar	58.2	60.7
Utländska kontoinnehavare	4 189.3	4 670.2
Utländska clearingräkningar	1 297.5	1 662.1
Skuld till utlandet	1 478.4	3 580.5
Diverse räkningar	529.0	138.7
Regleringsräkningar	965.5	3 167.9
Upplupna räntor	111.9	164.1
Grundfond	5 000.0	5 000.0
Reservfond	571.1	1 024.9
Bankens vinst	907.6	1 004.4
Summa	46 658.6	56 160.5

Förutom redan tidigare behandlade poster må ytterligare en del punkter uppmärksammas. Bland tillgångarna ha obligationerna något sjunkit till sitt bokföringsvärde, från 1 056 milj. mark till 990 miljoner. Största delen av obligationsportföljen utgöres av obligationer i finska mark, sammanlagt 805 milj. mark, medan värdet av obligationerna i något utländskt

mynt endast var 185 miljoner. Fördubblingen av „Diverse räkningar” berodde på att det råkade finnas mer än vanligt oavslutade tillfälliga transaktioner på detta konto.

På skuldsidan äro upp- och avskrivningsräkningarna med andra än staten värda uppmärksamhet. Tillgodohavandena på detta konto varierade som vanligt synnerligen starkt från dag till dag och från vecka till vecka, närmast beroende av, huru stora kassabelopp affärsbankerna för tillfället lågo inne med. Maximum, 3 918 milj. mark, nåddes i medlet av januari, minimum åter den 23 juni och den 23 december, då kontot var tomt. Ultimo december var saldoto 1 270 milj. mark eller 595 miljoner mindre än ett år tidigare.

Till slut är det skäl att fästa uppmärksamheten vid Finlands Banks egna medel. Grundfonden förblev oförändrad, men reservfonden steg till 1 025 miljoner, då till den överfördes 454 milj. mark, d. v. s. hälften av vinsten för år 1949. Summan av Finlands Banks egna medel utgjorde sålunda vid utgången av redogörelseåret 6 025 milj. mark.

Finlands Bank har, såsom i tidigare årsberättelser har påpekats, en hel del tillgångar, vilka icke komma till synes i föreliggande balansräkning, dels fastigheter och dels aktier. År 1950 förändrades fastighetsförteckningen genom att däri infördes ett för avdelningskontoret i Jyväskylä avsett, nyligen färdigblivet hus ävensom fastigheten Elisabetsgatan 14. Då den förstnämnda fastighetens avskrivningsvärde var 328.0 milj. mark och den senares 20.5 miljoner stiger värdet av bankens fastigheter, utan den av inflationen orsakade senaste stegringen, i runt tal till 900 milj. mark. Bankens aktieinnehav förändrades icke nämnvärt, varför dess totalvärde utgör c. 640 milj. mark. Härvid har icke beaktats den ingalunda obetydliga förhöjning, som en del aktiekurser på hösten undergingo.

Vinst- och förlusträkningen.

Finlands Banks vinst- och förlusträkning för 1950, jämförd med motsvarande siffror för föregående år, framgår av följande sammanställning.

Inkomster:	1949 mk	1950 mk
Räntor på inhemsk utlåning	931 722 994	995 495 485
Räntor på korrespondenter i utlandet....	—	705 149
Räntor på obligationer	68 131 254	142 826 893
Diverse inkomster	17 526 350	18 280 850
Agiovinst	17 680 643	479 314 933
Provisioner	164 397 311	143 462 037
Summa	1 199 458 552	1 780 085 347

Utgifter:	1949 mk	1950 mk
Räntor på korrespondenter i utlandet	9 347 085	—
Löner och arvoden	134 771 212	191 372 120
Pensioner och understöd	6 665 446	12 183 013
Bankfullmäktiges arvoden och expenser ..	625 115	912 865
Arvoden åt filialkontorens kontrollanter ..	515 000	502 250
Andelar i barnbidrag och folkpensions- premier	7 122 945	9 981 740
Sedeltillverkningen	85 598 770	102 177 080
Omkostnader	37 749 533	43 582 603
Avskrivningar	5 183 205	407 091 102
Avskrivning på inventarier	4 256 953	7 874 396
Bankens vinst	907 623 288	1 004 408 178
Summa	1 199 458 552	1 780 085 347

Totalinkomsten ökades kraftigt under redogörelseåret och översteg inkomsten för år 1949 med 580.6 milj. mark eller 48 %, medan motsvarande ökning för föregående år endast var 10 %. De flesta inkomstgrupperna bidrogo till denna ökning, endast provisionsinkomsterna sjönko med 20.9 milj. mark eller c. 13 %, och denna nedgång berodde närmast på att rembursrörelsen minskades.

Räntehöjningen åstadkom en stegring av ränteinkomsterna från den inhemska utlåningen. Den bokförda ökningen utgjorde 63.8 milj. mark, men en del av ränteinkomsterna hade, liksom under tidigare år, överförts till reserveringarna. Räntorna på obligationer ökades med 74.7 milj. mark eller till drygt det dubbla, beroende på att staten i större utsträckning än under föregående år betalade räntor på gamla lån i svenska kronor. Också kontot för räntor på korrespondenter i utlandet visade i motsats till förhållandet år 1949 ett litet positivt saldo. Den största inkomstökningen kom på agiokontots del och berodde på valutahandelns uppsving och på att 1949

års agiovinst var minimal, emedan devalveringsförlusterna hade bokförts på detta konto. Den bokförda agiovinsten steg från 17.7 milj. mark till 479.3 miljoner.

Bankens utgifter ökades även de ansenligt beroende främst på att löner och omkostnader hade stigit. Löneutgifterna ökades med 56.6 milj. mark eller c. 42 %. Pensionerna och understöden fördubblades nästan, och bankens andel i barnbidragen och folkpensionspremierna ökades med 2.9 milj. mark. Även utgifterna för sedeltryckningen stego, med 16.6 milj. mark eller 19 %. Då ännu omkostnaderna ökades med 5.9 miljoner, utgjorde bankens egentliga utgifter sammanlagt 360.7 milj. mark, d. v. s. 78.3 miljoner mera än föregående år. Ökningen var alltså 28 %.

Avskrivningarna voro ojämförligt större än år 1949. I föreliggande bokslut ha nämligen som vanligt reparationerna i gårdarna o. a. d. avskrivits och dessutom byggnadskostnaderna för Jyväskylä-kontorets nya affärshus, 328.0 milj. mark, värdet av bostadshuset Oy Liisankatu 14, 20.5 milj. mark, på den grund att bolaget

har upplösts och gården i sin helhet har övergått till banken, samt värdet av aktierna i Asunto Oy Pankkitalo, 33.9 milj. mark, vilka aktier anskaffats för avdelningskontoret i Joensuu. Summan av avskrivningarna, 407.1 milj. mark, var större än någonsin förut. I överensstämmelse med gammal praxis avskrevs dessutom hela värdet av de under året anskaffade inventarierna.

Efter alla avskrivningar blev Finlands Banks nettovinst 1 004.4 milj. mark, varför ökningen från föregående år var 96.8 miljoner eller närmare 11 %. Nettovinstens senaste utveckling, som var starkt påverkad av den fortgående inflationen, belyses av följande siffror.

År 1938	104.6 milj. mark
„ 1946	242.2 „ „
„ 1947	603.8 „ „
„ 1948	834.2 „ „
„ 1949	907.6 „ „
„ 1950	1 004 408 178 „

Enligt reglementet bör hälften av vinsten, alltså 502 204 089 mark överföras till reservfonden. Efter denna transaktion steg reservfonden genast i början av innevarande år till 1 527.1 milj. mark. Den andra hälften av nettovinsten, 502.2 milj. mark, torde i sin helhet komma att användas för statens allmänna behov. I statens inkomstbudget har nämligen andelen i Finlands Banks årsvinst upptagits t. o. m. något högre, till 600 milj. mark.

Av Bankfullmäktige handlagda ärenden.

Revisionen.

De vid 1949 års riksdag utsedda revisorerna, kommunalrådet Aleksanteri Fränti, riksdagsrepresentanten Kaisa Hiilelä, kommunalrådet Kaapro Moilanen, riksdagsmannen Johannes Mustonen och lantbrukaren Juho Niukkanen, verkställde under tiden mellan den 20 och 24 februari i fjol revision av bankens räkenskaper för år 1949. I enlighet med revisorernas tillstyrkan och med stöd av stadgandena härom i bankens reglemente ha bankfullmäktige beviljat direktionen ansvarsfrihet för bankens förvaltning under år 1949.

Granskningen av lånerörelsen och valuta-handeln.

Bankfullmäktige ha under året enligt sin instruktion granskat bankens lånerörelse och övriga placeringar ävensom valutahandeln vid följande tidpunkter: den 8 februari, den 22 mars, den 25 maj, den 20 juli, den 26 september, den 2 november och den 15 december.

Inventeringen samt inspektionen av avdelningskontoren och agenturerna.

a) I huvudkontoret.

Bankfullmäktige ha verkställt i § 6 av sin instruktion föreskriven inventering av huvudkontorets kassor, kassavalv och fonder ävensom lånehandlingar och säkerheter samt panter och depositioner. Inventeringen gav icke anledning till anmärkning.

b) I avdelningskontoren.

Bankfullmäktige ha övervakat, att avdelningskontorens handkassor och valv en gång i månaden samt växlar, skuldseklar och panter minst tre gånger under året inventerats av kontrollanterna vid kontoren.

c) I agenturerna.

Likaså ha bankfullmäktige övervakat, att kontrollanterna vid de affärsbanker, som sköta bankens agenturer, avtalsenligt en gång i månaden inventerat agenturernas kassamedel.

Dessutom ha under året samtliga avdelningskontor inspekterats.

Fonder underställda bankfullmäktiges övervakning.

Bankfullmäktige ha godkänt räkenskaper för år 1949 för de Längmanska och Rosenbergska fonderna samt Elis Holms nödhjälpsfond ävensom översänt avskrifter av räkenskaperna till bankutskottet.

Enligt bestämmelse i riksdagens skrivelse av den 10 juni 1947 ålåg det bankfullmäktige att till 1950 års riksdag ingå med förslag till fördelning av de då disponibla räntemedlen från Längmanska testamentsfonden, Litt. B. Inom utlyst ansökningstid inkommo till bankfullmäktige 25 ansökningar om understöd, varefter bankfullmäktige i ett till bankutskottet riktat förslag hemställde, att av de för utdelning disponibla medlen, 197 332 mark, 197 000 mark måtte delas ut till närmare uppräknade föreningar, inrättningar och samfund. Sedan riksdagen på bankutskottets framställning fattat beslut om fördelningen av sagda räntemedel och underrättat bankfullmäktige därom, verkställdes fördelningen av understöden.

Vid bankutskottets behandling av förslaget till fördelning av understöd ur Längmanska testamentsfonden, Litt. B, väcktes frågan, huruvida det vore möjligt och ändamålsenligt att, sedan kapitalet i Längmanska testamentsfonden, Litt. A, numera stigit till inemot 23 milj. mark, börja utdela understöd jämväl ur sistnämnda fond. Vid prövningen av denna fråga undersökte och utredde utskottet grundligt de i E. J.

Längmans testamente ingående bestämmelserna, vilka till en del äro mycket säregna och svårtolkade, och fann, att fonden omedelbart kunde tagas i bruk. Med anledning därav hemställde utskottet i ett betänkande av den 24 april hos riksdagen, att medlen i fonden A måtte tagas i användning på sätt som i testamentet föreskrives. Riksdagen godkände denna hemställan och beslöt,

„att ur Längmanska fonden A ofördrörligen till en fond, benämnd „E. J. Längmans kommunala fond”, överföras 4,000,000 mark;

att Finlands Bank framdeles, så fort fonden A åter uppnår i testamentet angivet gränsbelopp, bör överföra till de uti testamentet föreskrivna delfonderna dem tillkommande belopp;

att utdelning av räntemedel från kommunala fonden begynner, så snart föreskrifter för denna utdelning fastställts av Riksdagen; samt

att förslag till sådana föreskrifter bör uppgöras av Bankfullmäktige.”

Riksdagens beslut meddelades bankfullmäktige till kännedom och efterrättelse i en skrivelse av den 3 maj.

Vid ett möte den 25 maj beslöto bankfullmäktige underrätta Finlands Banks direktion om skrivelsens innehåll och uppmana direktionen att beträffande Längmanska fonden A förfara på i skrivelsen angivet sätt. Likaså uppdrogs åt direktionen att tillsätta en kommitté för att utarbeta förslag till anvisningar för utdelningen av räntemedel från „E. J. Längmans kommunala fond”.

Direktionen.

Den 17 mars utnämnde och förordnade Republikens president ordföranden i bankens direktion, jurislicienten, vicehäradshövding Sakari Tuomioja till handels- och industriminister samt minister för handläggning av till utrikesministeriets ämbetsområde hörande ärenden, samt direktionsmedlemmen jurisdoktor Urho Kekkonen till statsminister och inrikesminister. Med anledning härav berättigade bankfullmäktige direktionens ordförande Tuomioja, som fortfarande skötte sin tjänst i Finlands Bank, att vara frånvarande från banken då ministeråliggandena det påkallade, samt be-

viljade bankdirektör Kekkonen tjänstledighet för den tid han är statsminister. Som t. f. ordförande vid förfall för ordinarie ordföranden fungerade hans suppleant, direktionsmedlemmen filosofiedoktor K. Kivialho. Till biträdande medlem i direktionen under bankdirektör Kekkonens tjänstledighet förordnade bankfullmäktige bankens generalsekreterare, juriskandidaten Esko K. Leinonen.

Höjning av Finlands Banks räntesatser.

Som bekant höjde affärs- och sparbankerna samt andelskassorna från början av oktober 1950 depositionsräntorna med 2 %, chekräkningsräntorna med 1 % och utlåningsräntorna i allmänhet med 2 %. Likaså hade försäkringsinrättningarna redan från början av september höjt sina utlåningsräntor med högst 2 %. Dessa inflationsbekämpande åtgärder syftade främst till att hejda den starkt ökade investeringsverksamheten och stimulera sparlusten.

Direktionen ansåg därför förhållandena kräva, att även Finlands Bank från början av oktober skulle tillämpa högre räntesatser, och hemställde den 25 september hos bankfullmäktige om att bankens räntor måtte höjas med 2 % eller till $7\frac{3}{4}$ — $8\frac{3}{4}$ %. För att tvinga penninginstitutet till en viss återhållsamhet vid rediskonteringen föreslog direktionen, att även bestämmelserna om rediskonteringsräntan från början av oktober måtte ändras så, att vid rediskontering av penninginstitutens växlar räntan skulle vara lika hög som, eller enligt direktionens prövning högst $\frac{1}{2}$ % högre än den ränta, mot vilken växlarerna ursprungligen hade diskonterats, dock minst den diskontranta, som Finlands Bank tog av sina egna kunder.

Bankfullmäktige behandlade direktionens förslag vid ett möte den 26 september. Beträffande rediskonteringsräntan godkändes förslaget, men för övrigt bordlades ärendet till ett senare möte.

Räntefrågan upptogs ånyo till behandling vid bankfullmäktiges möte den 2 november, då direktionen förnyade sitt tidigare förslag att de av Finlands Bank tillämpade räntesatserna skulle höjas med 2 % och särskilt underströk det orättvisa i att Finlands Banks kreditkunder åtnjöto en betydligt billigare kredit än de övriga penning-

institutens kunder. Denna gång godkände bankfullmäktige direktionens förslag och räntehöjningen trädde i kraft den 3 november 1950.

Ny korrespondentbank.

På hemställan av direktionen beslöt bankfullmäktige vid sitt möte den 25 maj att Finlands Bank till ny korrespondent skulle antaga bankfirman Worms & Cie, Paris, som uppgivit sig vara därtill villig.

Planen på sammanslagning av myntverket och Finlands Banks sedeltryckeri förkastad.

Såsom i bankfullmäktiges berättelse för år 1949 omtalades gjorde bankfullmäktige den 23 november sagda år en framställning till finansministeriet om att myntverket måtte överföras från staten till Finlands Bank och förenas med bankens sedeltryckeri. Den 14 oktober 1950 gav finansministeriet sitt svar på nämnda framställning och meddelade att, enär myntverket utgör en avsevärd inkomstkälla för staten och en sammanslagning av myntverket och Finlands Banks sedeltryckeri ej ens med beaktande av statshushållningen som helhet skulle innebära någon nämnvärd fördel ur rationaliseringssynpunkt, tillräckliga skäl att förena dessa båda inrättningar ej föreligga.

Fastighetsköp.

Vid sitt möte den 25 maj 1950 godkände bankfullmäktige ett köp, varigenom Finlands Bank den 10 i samma månad av finska staten hade förvärvat tomten N:o 16 i 72 kvarteret av IV stadsdelen i Helsingfors stad, belägen vid Bulevarden 21, för en köpeskilling av 17 milj. mark. Banken har för avsikt att på tomten, som omfattar 1 897.9 m², låta uppföra en ämbets- och bostadsbyggnad, vars tre nedre våningar avses till ämbetsrum och fyra övre våningar till bostäder åt befattningshavare i bankens huvudkontor. Vid samma möte befullmäktigades även direktionen att vidtaga alla de åtgärder, som uppgörandet av byggnadsplan för huset samt igångsättandet av byggnadsarbetena påkalla.

I en skrivelse till bankfullmäktige av den

27 oktober hemställde direktionen om att banken, närmast med hänsyn till planerna på ett nytt hus för sedeltryckeriet, skulle för en köpeskilling av 31 milj. mark inköpa gården och tomten N:o 6 i 17 kvarteret av I stadsdelen i Helsingfors stad, belägna vid Snellmansgatan 23 och av G. V. Boijers arvingar salubjudna åt banken. Tomten omfattar 2 939 m². På gatsidan finnes ett envånings trähus och på gården ett fyrvånings bostadshus av sten, omfattande 23 300 m³. Bankfullmäktige godkände förslaget den 2 november 1950, och köpebrevet för fastigheten undertecknades följande dag.

Ändring av §§ 7, 18 och 19 i instruktionen för Finlands Bank.

I maj hemställde direktionen hos bankfullmäktige om att i instruktionen för Finlands Bank vissa ändringar och kompletteringar måtte företagas, vilka visat sig nödvändiga då bankens rörelse förstörats och utvecklats. De föreslagna ändringarna gälla § 7, som innehåller praktiska bestämmelser rörande värden av valv och kassor, § 18, som gäller rätt för innehavare av tjänst eller befattning i banken att underteckna brev och handlingar, samt § 19, som rör av banken utgivna kvittenser. Bankfullmäktige godkände framställningen den 25 maj och uppmanade statsrådet att i författningssamlingen låta publicera de i instruktionen företagna ändringarna. Publiceringen skedde den 12 juni.

Nya befattningar och ändringar i vissa tidigare befattningar.

På framställning av direktionen inrättade bankfullmäktige under redogörelseåret vid kontoret i Åbo en kamrerarbefattning, som till följd av utvidgningen i rörelsen befunnits nödvändig. Dessutom ändrades kassörsbefattningen vid kontoren i Åbo, Uleåborg och Jyväskylä till en kassörskbefattning, kontorsbiträdesbefattningarna vid kontoren i Åbo och Tammerfors delades upp i befattningar för äldre och yngre kontorsbiträden samt kassabiträdesbefattningarna vid kontoren i Åbo, Tammerfors och Uleåborg i befattningar för äldre och yngre kassabiträden, varjämte vid kontoret i Jyväskylä en telefonistbefattning inrättades.

Ändring i § 24 av reglementet för Finlands Bank och fastställande av ny pensionsstadga.

Den 30 september 1950 godkände riksdagen en lag om tjänstemannapensioner, vilken trädde i kraft den 1 oktober och upphävde lagen av den 30 december 1924 angående innehavares av statstjänst eller -befattning rätt till pension jämte ändringar samt i stöd av sistsagda lag utfärdade stadganden och bestämmelser. Den viktigaste förändringen i bestämmelserna om statens tjänstemäns och befattningshavares rätt till pension utgör stadgandet i den nya pensionslagen, § 5 mom. 1, rörande grunderna för fastställande av pensionernas storlek samt lägsta och högsta beloppet av full pension. Enligt sagda lagrum utgår full pension på det sammanlagda beloppet av den i lagen om avlöning i statens tjänster och befattningar fastställda grundlönen och fem ålderstillägg: i avlöningsklasserna 1—22 med 66 %, i avlöningsklasserna 23—25 med 65 % och i avlöningsklasserna 26—40 med 64 %, dock så, att lägsta beloppet av full pension utgör 132 000 mark och högsta beloppet 480 000 mark.

I § 24 av reglementet för Finlands Bank, sådan den lyder i lagen om ändring av reglementet för Finlands Bank av den 30 juni 1947, stadgades, att pension utbetalad åt innehavare av tjänst eller befattning vid banken ej må överstiga 60 % av tjänsten eller befattningen åtföljande grundlön och ej heller det belopp, vartill högsta pension kan stiga enligt gällande lag angående innehavares av statstjänst eller -befattning rätt till pension. Då den i denna paragraf av reglementet nämnda lagen om statens tjänstemäns och befattningshavares rätt till pension såsom ovan nämnts upphävdes, måste sagda paragraf i bankens reglemente ändras och beloppet av högsta pension för innehavare av tjänst eller befattning i banken fastställas på nytt.

I betraktande av att den princip alltid har följts, att den högsta av Finlands Bank beviljade fulla pensionen är lika stor som den för statens tjänstemän och befattningshavare fastställda högsta fulla pensionen, hemställde direktionen i oktober hos bankfullmäktige om att mom. 1 i § 24 av reglementet måtte ändras så, att det högsta och lägsta beloppet av full pension för in-

nehavare av tjänst eller befattning i banken skulle fastställas till samma belopp som den högsta och lägsta fulla pensionen enligt § 5 i lagen om tjänstemannapensioner. Samtidigt föreslog direktionen, att i överensstämmelse med stadgandena i lagen om tjänstemannapensioner till grund för bankens tjänstemäns och befattningshavares pensioner måtte läggas summan av grundlönen och fem ålderstillägg. Då dessutom enligt § 5 i lagen om tjänstemannapensioner pensionerna äro procentuellt olika i olika avlöningsklasser, fann direktionen skäligt, att ett liknande förfarande skulle tagas i bruk också beträffande de av Finlands Bank beviljade pensionerna genom att i vederbörande paragraf av reglementet stadga, att full pension må utgå med lika många procent av summan av den för tjänstemän eller befattningshavare i banken fastställda grundlönen och fem ålderstillägg som i gällande lag om tjänstemannapensioner fastställts för statens tjänstemän och befattningshavare i motsvarande eller närmast motsvarande avlöningsklasser. En sådan ordalydelse har den fördelen att en eventuell ändring av procentsatserna i lagen om tjänstemannapensioner ej varje gång påkallar en ändring i sagda paragraf av bankens reglemente. Av samma anledning ansåg direktionen det även ändamålsenligast, att lägsta och högsta beloppet av full pension ej i vederbörande paragraf av reglementet skulle angivas i mark, utan att där endast skulle stå, att det lägsta och högsta beloppet av full pension skulle vara lika stort som de i gällande lag om tjänstemannapensioner fastställda lägsta och högsta fulla pensionerna. Bankfullmäktige godkände förslaget den 2 november och uppmanade statsrådet att vidtaga sådana åtgärder att till riksdagen skulle avlåtas förslag till lag om ändring på förslaget sätt av mom. 1 i § 24 av reglementet för Finlands Bank av den 21 december 1925, sådant det lyder i lagen av den 30 juni 1947.

Sedan riksdagen den 12 december godkänt lagförslaget hemställde direktionen hos bankfullmäktige om att motsvarande ändring måtte företagas i bankens pensionsstadga. Då i den nya pensionslagen utom de ovan nämnda ändringarna även en del andra ändringar gjorts i stadgandena om statens tjänstemäns och befattningshavares rätt till pension, föreslog direktionen, att

dessa ändringar i tillämpliga delar skulle beaktas även i bankens pensionsstadga och att denna samtidigt skulle i vissa punkter kompletteras och förtydligas. Bankfullmäktige godkände dessa förslag och fastställde, i betraktande av att rätt många ändringar och kompletteringar måste göras, en helt ny pensionsstadga, som trädde i kraft den 15 december.

Höjning av löner och pensioner, dyrortstilläggen samt den extra personalens avlöning.

Den 20 maj hemställde direktionen hos bankfullmäktige om att den ordinarie bankpersonalens grundlöner måtte höjas enligt principerna i den lag om ändring av lagen om avlöning av innehavare av statstjänst eller -befattning, vilken skulle givas på basen av regeringens proposition till riksdagen av den 8 maj. Bankfullmäktige godkände förslaget den 25 maj och berättigade samtidigt direktionen att i samband med förhöjningen verkställa nödiga justeringar inom en del avlöningsklasser. Sedan riksdagen den 20 juni godkänt lagförslaget verkställdes förhöjningarna i enlighet med de i lagen fastställda principerna, och de högre grundlönerna erlades retroaktivt fr. o. m. den 1 mars 1950.

Även ålders- och dyrortstilläggen åt bankens ordinarie personal stego från början av mars 1950, emedan statens tjänstemän och befattningshavare fingo höjda ålders- och dyrortstillägg från samma tidpunkt, och samma skalor och bestämmelser som fastställdes för dessa också tillämpas på de av Finlands Bank utbetalade ålders- och dyrortstilläggen.

Vid ett möte den 15 december godkände bankfullmäktige direktionens förslag att de av banken utbetalade s. k. gamla grundpensionerna och -understöden fr. o. m. den 1 mars 1950 skulle höjas enligt samma principer som följts vid höjningen fr. o. m. samma dag av de ur statsmedel utbetalade gamla grundpensionerna. Detta innebar att de redan beviljade pensionerna och understöden höjdes till samma belopp som motsvarande pensioner och understöd, beviljade enligt den av bankfullmäktige den 15 december 1950 fastställda nya pensions-

stadgan. Som grund för höjningen av pensionerna användes summan av den sedan den 1 mars 1950 utgående grundlönen och fem ålderstillägg för samma eller motsvarande tjänst eller befattning, för vilken pensionen ursprungligen beviljats, och som grund för höjningen av understöden summan av det från samma tidpunkt utgående grundarvodet och fem ålderstillägg för motsvarande befattningar.

Likaså höjdes avlöningen för bankens extra personal från början av mars 1950 enligt samma principer som följts vid höjningen från samma tidpunkt av statens extra befattningshavares avlöning. Bankfullmäktige anslog en summa om c. 11 850 000 mark till höjningen av den extra personalens grundarvoden och ålderstillägg under redogörelseåret.

Genom att banktjänstemännens dyrortstillägg höjts, förslög ej det anslag om c. 11 990 000 mark, som för 1950 beviljats för sagda tillägg, varför bankfullmäktige för ändamålet beviljade ett tilläggsanslag om c. 2 360 000 mark. I december hemställde direktionen hos bankfullmäktige om att åt Finlands Banks ordinarie och extra personal även år 1951 måtte betalas dyrortstillägg enligt samma principer som åt statens tjänstemän och befattningshavare. Bankfullmäktige godkände förslaget den 15 december och beviljade för ändamålet ett anslag om sammanlagt c. 14 700 000 mark.

Den 15 december beviljade bankfullmäktige c. 49 800 000 mark att användas till avlöning av bankens extra personal under år 1951.

Pensioner och understöd.

Bankfullmäktige beviljade under det gångna året fem pensioner enligt pensionsstadgan och ett understöd till ett sammanlagt årligt belopp av 1 050 168 mark.

Kontrollanterna vid avdelningskontoren.

Som kontrollanter vid bankens avdelningskontor och som deras suppleanter fungera enligt bankfullmäktiges beslut under år 1951 följande personer:

Kontoret i Björneborg: kontrollanter fil. doktorn Frans Vihtori Härmä och direktören Yrjö Nurmi samt suppleanter borgmästaren, vicehäradshövdingen Väinö Wilhelm Hahta och stadsdirektören Martti Johannes Ekblom;

Kontoret i Joensuu: kontrollanter kommerserådet Juhana Tarma och verkställande direktören Aleksanteri Vornanen samt suppleanter verkställande direktören, ekonomierådet Kosti Aaltonen och köpmannen Aulis Erkki Tahvo Aho;

Kontoret i Jyväskylä: kontrollanter direktören Kaarlo Vilhelm Laitila och polis-mästaren, vicehäradshövdingen Eino Ilmari Karpio samt suppleanter biträdande stadsdirektören, diplomingenjören Veikko Johannes Tolamo och direktören Toivo Johannes Heinonen;

Kontoret i Kotka: kontrollanter verkställande direktören, kommunalrådet Veikko Aleksander Cajander och verkställande direktören, kommerserådet, borgmästaren Hugo Gustaf Johannes Melart samt suppleanter stadssekreteraren, vicehäradshövdingen Kustaa Ilmari Laaksonen och verkställande direktören Kaarlo Erkki Marjanen;

Kontoret i Kuopio: kontrollanter borgmästaren Alvar Hjalmar Mikael Hurtta och lantbruksrådet Niilo Ilmari Jokinen samt suppleanter justitierådsmannen Gunnar Valdemar Hellén och kontorsföreståndaren Vilho Ruotsalainen;

Kontoret i Lahtis: kontrollanter direktören Väinö Tuompo och rektorn, fil. magistern Artturi Aukusti Tähtinen samt suppleanter stadsdirektören Olavi Ilmari Kajala och verkställande direktören, ingenjören Torsten Martin Lindroos;

Kontoret i S:t Michel: kontrollanter häradshövdingen Erkki Veikko Kuokkanen och politierådsmannen Otto Kinnunen samt suppleanter direktören Walter Pulkkinen och verkställande direktören, ekonomierådet Otto Eskelinen;

Kontoret i Tammerfors: kontrollanter verkställande direktören, kommerserådet Alpo Pesonen och lagmannen, justitieborgmästaren Lauri Talvia samt suppleanter verkställande direktören, översten Eric B:son Schauman och verkställande direktören Lauri Pellas;

Kontoret i Tavastehus: kontrollanter kommerserådet Anders Gustaf Skogster och verkställande direktören Kaarlo August Noro samt suppleanter vicehäradshövdingen Yrjö Jokiranta och verkställande direktören Alekski Tandefelt;

Kontoret i Uleåborg: kontrollanter verkställande direktören Otto Alfons Karhi och justitieborgmästaren Kaarlo Torsten Reinilä samt suppleanter direktören Jalmari Kustaa Korkeakivi och verkställande direktören, kommerserådet Aarne Toivonen;

Kontoret i Vasa: kontrollanter direktören, kommerserådet Lauri Aleksander Niinioja och borgmästaren Axel Elias Laxén samt suppleanter direktören Juho Viljam Vaahtoniemi och verkställande direktören Einar Armas Railo; samt

Kontoret i Åbo: kontrollanter landshövdingen Frans Vilho Kytä och direktören Juho Heikki Kurkela samt suppleanter direktören Aarne Laaksonen och verkställande direktören Väinö Jylhä.

Bankfullmäktige och revisorer.

Säsom bankfullmäktige fungerade år 1950 följande av riksdagens elektorer därtill utsedda personer:

Vesterinen, Vihtori, lantbrukare, minister,
Peltonen, Onni, minister,
Leikola, Erkki, professor,
Pekkala, Mauno, generaldirektör,
Leppälä, Juhani, kommunalråd,
Salmenoja, Pietari, generaldirektör,
Pilppula, Juho Erland, kommunalråd,
Söderhjelm, Johan Otto, jurisdoktor,
Manninen, Hugo, riksdagsman.

Av dessa utgjorde de tre förstnämnda de ordinarie bankfullmäktige. Som ordförande fungerade hela året undertecknad Vesterinen och som viceordförande undertecknad Peltonen.

Till bankens revisorer för granskning av 1950 års räkenskaper utsågo riksdagens elektorer följande personer:

Niukkanen, Juho, lantbrukare, riksdagsman, som suppleant
Laine, Lauri, lantbrukstekniker, riksdagsman;

Moilanen, Kaapro, kommunalråd, som
suppleant *Kullberg, Henrik*, lantbrukare,
riksdagsman;

Hiielä, Kaisa, kassörska, riksdagsrepre-
sentant, som suppleant, *Bryggari, Tuomas*,
inspektör;

Mustonen, Johannes, skogsarbetare, riks-
dagsman, som suppleant *Kulo, Kusti*, vård-
ledare; samt

Kauppi, Kalle, professor, riksdagsman,
som suppleant *Öhman, Carl Arne*, juris-
kandidat, riksdagsman.

Helsingfors den 9 mars 1951.

VIHTORI VESTERINEN

O. Peltonen

Juhani Leppälä

J. O. Söderhjelm

Erkki Leikola

P. Salmenoja

Mauno Pekkala

J. Erl. Pilppula

H. Manninen

Esko K. Leinonen

IVA5a 1951 68380
Riksdagens
Riksdagens bankfullmäktiges
berättelse för

KUOPSTETTU
KUOPEN PANKIN
KIRJASTO

1995-06-28